

**KANCELARIA
SENATU**

BIURO ANALIZ, DOKUMENTACJI
I KORESPONDENCJI

Warszawa, 3 kwietnia 2019 r.

BADK.DPK.133.9.2019 WW

P9-04/19	Data wpływu petycji 4 lutego 2019 r.
	Data sporządzenia informacji o petycji 3 kwietnia 2019 r.

SŁUŻBY MUNDUROWE

TEMAT

**OBNIŻENIE EMERYTUR I RENT FUNKCJONARIUSZOM
PEŁNIĄCYM SŁUŻBĘ NA RZECZ TOTALITARNEGO PAŃSTWA**

WNOSZĄCY PETYCJE: petycja indywidualna

Osoba fizyczna.

PRZEDMIOT PETYCJI:

Podjąć inicjatywę ustawodawczą dotyczącą zmiany ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin, w celu wyłączenia z zakresu podmiotowego ustawy osób, których służbę zakwalifikowano jako służbę na rzecz totalitarnego państwa - żołnierzy prewencji Wojskowej Służby Wewnętrznej oraz weteranów służby poza granicami państwa.

UZASADNIENIE WNOSZĄCEGO PETYCJE:

Autor petycji postuluje wyłączenie z ustawy osób, których służbę zakwalifikowano, jako służbę na rzecz totalitarnego państwa - żołnierzy prewencji Wojskowej Służby Wewnętrznej oraz weteranów służby poza granicami państwa.

Wnoszący petycję - były żołnierz prewencji Wojskowej Służby Wewnętrznej, a następnie funkcjonariusz Policji, w tym dowódca Samodzielnego Pododdziału Antyterrorystycznego Policji, posiada status weterana służby poza granicami państwa za służbę w latach 2001-2005 w misjach pokojowych ONZ i UE na terenie Bośni, Hercegowiny i Kosowa - podkreśla, że zmiany wprowadzone nowelizacją ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. poz. 2270) naruszają szereg przepisów Konstytucji RP oraz Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

W ocenie wnoszącego petycję naruszenie przepisów polega na „nieuzasadnionym, dyskryminującym zróżnicowaniu (jego) uprawnień o charakterze majątkowym wynikających ze służby po roku 1990 i obniżeniu świadczeń emerytalnych należnych (mu) z tytułu tej służby, w stosunku do osób, które nie pełniły służby w okresie PRL oraz w stosunku do innych osób pełniących służbę wojskową w okresie PRL, w sposób naruszający zasadę równości wobec prawa”.

Autor petycji we wrześniu 2017 r. od decyzji (Zakładu Emerytalno-Rentowego MSWiA) obniżającej wysokość świadczenia odwołał się do Sądu Okręgowego w Warszawie, który do 28 września 2018 r. nie wydał wyroku. W tym samym terminie złożył wniosek do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w trybie art. 8a (vide stan prawny petycji) i otrzymał decyzję odmowną.

STAN PRAWNY:

Ustawa z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Służby Ochrony Państwa, Państwowej Straży Pożarnej, Służby Celno-Skarbowej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2019 r. poz. 288) w art. 1 ust. 1 stanowi, że funkcjonariuszom zwolnionym ze służby wskazanych w tytule ustawy, przysługuje z budżetu państwa, na zasadach określonych w ustawie, zaopatrzenie emerytalne z tytułu wysługi lat lub w razie całkowitej niezdolności do służby, a członkom ich rodzin - w razie śmierci żywiciela.

Nowelizacją ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. (Dz. U. poz. 2270) za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznano służbę od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. w cywilnych i wojskowych instytucjach i formacjach enumeratywnie wymienionych w art. 13b ust. 1.

Za służbę na rzecz totalitarnego państwa uznano także:

- służbę na etatach określonych w art. 13b ust. 2 pkt 1,
- okres obywania szkolenia zawodowego w szkołach i na kursach Służby Bezpieczeństwa oraz okres oddelegowania funkcjonariuszy pełniących służbę, do innych instytucji państwowych, w tym przeniesienia na etaty niejawne w kraju lub poza granicami PRL (art. 13b ust. 2 pkt 2 i 3).

Za służbę na rzecz totalitarnego państwa (wniosek petycyjny) uznaje się:

1) jednostki organizacyjne Ministerstwa Obrony Narodowej i ich poprzedniczki w tym m.in: Wojskową Służbę Wewnętrzną, w tym Zarząd Wojskowej Służby Wewnętrznej Korpusu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Wojsk Ochrony Pogranicza i jego poprzedniczki (art. 13b ust. 1 pkt. 6 lit. b),

2) okres oddelegowania funkcjonariuszy pełniących służbę, do innych instytucji państwowych, w tym przeniesienia na etaty niejawne w kraju lub poza granicami PRL (art. 13b ust. 2 pkt 3).

Za służbę na rzecz totalitarnego państwa (art. 13c) nie uznaje się służby:

- 1) która rozpoczęła się po raz pierwszy nie wcześniej niż 12 września 1989 r.,
- 2) której obowiązek wynikał z przepisów o powszechnym obowiązku obrony.

Wskazanie okresów służby na rzecz totalitarnego państwa (art. 13a ust. 1) należy do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (IPN), który na wniosek organu emerytalnego, sporządza na podstawie akt osobowych

informację o przebiegu tej służby. Informacja jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby przygotowanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb (art. 13 ust. 5).

Emerytura osoby (art. 15c ust. 1), która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa i która pozostawała w służbie przed 2 stycznia 1999 r. wynosi:

- 1) 0% podstawy wymiaru - za każdy rok tej służby,
- 2) 2,6% podstawy wymiaru - za każdy rok służby lub okresów równorzędnych ze służbą, o których mowa w art. 13 ust. 1 pkt 1, 1a oraz 2-4.

Na mocy (art. 15c ust. 2) emerytury nie podwyższa się zgodnie z art. 15 ust. 2 i 3 jeżeli okoliczności uzasadniające jej podwyższenie (np. pełnienie służby w warunkach szczególnie zagrażających życiu i zdrowiu), wystąpiły w związku z pełnieniem służby na rzecz totalitarnego państwa.

Renta inwalidzka osoby, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa (art. 22a ust. 1) podlega zmniejszeniu o 10% podstawy wymiaru za każdy rok tej służby. Przy zmniejszaniu renty okresy tej służby ustala się z uwzględnieniem pełnych miesięcy.

Renta rodzinna przysługująca po osobie, która pełniła służbę na rzecz totalitarnego państwa (art. 24a ust. 1) i która pozostawała w służbie przed 2 stycznia 1999 r., przysługuje na zasadach określonych w art. 24, z tym, że wysokość renty rodzinnej ustala się na podstawie świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu, obliczonego z uwzględnieniem art. 15c lub art. 22a (vide wyżej).

W myśl art. 15c ust. 3, art. 22a ust. 3 i art. 24a ust. 2 wysokość świadczeń odpowiednio: emerytury, renty inwalidzkiej i rodzinnej, nie może być wyższa niż miesięczna kwota przeciętnych świadczeń, wskazanych wyżej, wypłacanych przez ZUS z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS), ogłoszonych przez Prezesa ZUS.

Zgodnie z art. 15c ust. 9, art. 22 ust. 8 oraz art. 24a ust. 8 miesięczne kwoty przeciętnych świadczeń (vide wyżej) podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z FUS.

Prezes ZUS w komunikacie z dnia 18 lutego 2019 r. (M. P. poz. 202) w sprawie miesięcznej kwoty przeciętnej emerytury, miesięcznej kwoty przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy, miesięcznej kwoty przeciętnej renty rodzinnej, wypłacanych przez ZUS z FUS (...) ogłosił, że od 1 marca 2019 r. miesięczne kwoty przeciętnych świadczeń wynoszą: emerytury – 2 200,68 zł; renty z tytułu niezdolności do pracy – 1 625,73 zł; renty rodzinnej – 1 869,26 zł.

Zgodnie art. 8a ust. 1 minister właściwy do spraw wewnętrznych, w drodze decyzji, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, może wyłączyć stosowanie art. 15c, art. 22a i art. 24a (obniżających wysokość świadczeń) w stosunku do osób pełniących służbę na rzecz totalitarnego państwa, ze względu na:

- 1) krótkotrwałą służbę przed dniem 31 lipca 1990 r. oraz
- 2) rzetelne wykonywanie zadań i obowiązków po dniu 12 września 1989 r., w szczególności z narażeniem zdrowia i życia.

PRACE LEGISLACYJNE:

Do Sejmu 11 stycznia 2018 r. wpłynął obywatelski projekt ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) - druk sejmowy nr 2294. Pierwsze czytanie projektu odbyło się na 60. posiedzeniu Sejmu 22 marca 2018 r. - w głosowaniu został odrzucony.

Projekt dotyczył „przywrócenia w zakresie regulowanym ustawą stanu prawnego zgodnego z Konstytucją RP oraz Europejską Konwencją Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, w szczególności odbudowania zaufania obywateli do państwa i stanowionego przez nie prawa” i miał na celu „wyeliminowanie niesprawiedliwości polegającej na przypisaniu byłym policjantom i funkcjonariuszom, podlegającym ustawie, negatywnego znaczenia ich służby na rzecz tzw. totalitarnego państwa”.

W Sejmie złożono petycję BKSP-145-325/18, powiązaną z prezentowaną petycją, w sprawie zmiany ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...), w zakresie wyłączenia stosowania w stosunku do weteranów służby poza granicami państwa regulacji wprowadzonych nowelizacją ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. Komisja do Spraw Petycji 20 czerwca 2018 r. rozpatrzyła petycję i nie uwzględniła żądania będącego przedmiotem petycji.

DZIAŁANIA POWIĄZANE:

Sąd Okręgowy w Warszawie Sekcja XIII Wydziału Ubezpieczeń Społecznych skierował do Trybunału Konstytucyjnego pytanie prawne (sygn. akt P4/18), czy:

a) art. 15c, art. 22a oraz art. 13 ust. 1 lit. 1c w związku z art. 13b ustawy z 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) w brzmieniu nadanym przez art. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) w związku z art. 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. są zgodne z art. 2, art. 30, art. 32 ust. 1 i ust. 2, art. 67 ust. 1 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP – z uwagi na ukształtowanie regulacji ustawowej w sposób ograniczający wysokość

emerytury i renty mimo odpowiedniego okresu służby, w zakresie, w jakim dokonano tą regulacją naruszenia zasady ochrony praw nabytych, zaufania obywatela do państwa prawa i stanowionego przez niego prawa, niedziałania prawa wstecz, powodującego nierówne traktowanie części funkcjonariuszy w porównaniu z tymi, którzy rozpoczęli służbę po raz pierwszy po dniu 11 września 1989 r., skutkując ich dyskryminacją;

b) art. 1 i 2 ustawy z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) są zgodne z art. 2, art. 7, art. 95 ust. 1, art. 96 ust. 1, art. 104, art. 106, art. 109 ust. 1, art. 119, art. 120, art. 61 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, z uwagi na sposób i tryb uchwalenia zaskarżonych przepisów oraz wątpliwości, czy spełnione zostały merytoryczne przesłanki do ich uchwalenia.¹

Interpelacja poselska w sprawie skutków wprowadzenia nowelizacji ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) nr 28559 skierowana do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. W odpowiedzi z 23 stycznia 2019 r. poinformowano m.in., że ustawą z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...), zwaną ustawą dezubekizacyjną, ustawodawca nałożył na organ emerytalny obowiązek ponownego ustalenia wysokości emerytur i rent inwalidzkich funkcjonariuszom, którzy w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r. pełnili służbę na rzecz totalitarnego państwa oraz ponownego ustalenia wysokości rent rodzinnych przysługujących po zmarłych funkcjonariuszach, emerytach lub rencistach.

Resort stwierdził, że wskazanie okresów tej służby należy do IPN, który na wniosek organu emerytalnego, sporządza na podstawie posiadanych akt osobowych informację o jej przebiegu. Informacja ta jest równoważna z zaświadczeniem o przebiegu służby przygotowanym na podstawie akt osobowych przez właściwe organy służb. Zatem organ emerytalny podejmując decyzje w sprawie ponownego ustalenia wysokości świadczeń osobom, które pełniły służbę na rzecz totalitarnego państwa oraz ponownego ustalenia wysokości rent rodzinnych po tych osobach, jest związany informacją uzyskaną z IPN, w przeciwieństwie do sądu, który rozpatruje odwołanie od decyzji. Jeżeli w wyniku postępowania sądowego w sprawie odwołania od decyzji ponownie ustalającej wysokość świadczenia zapadnie rozstrzygnięcie na korzyść świadczeniobiorcy, to organ emerytalny będzie zobowiązany do wypłaty jego wyrównania. Resort poinformował, że według stanu na 15 stycznia 2019 r., na podstawie art. 8a zostało złożonych - 4 689 wniosków.

---

¹ <http://trybunal.gov.pl/s/p-418/>

INFORMACJE DODATKOWE:

Ustawę z dnia 16 grudnia 2016 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji (...) uchwalono z przedłożenia rządowego (druk sejmowy nr 1061).

W uzasadnieniu projektu ustawy wskazywano, że ma ona na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL, przez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę na rzecz totalitarnego państwa w okresie od 22 lipca 1944 r. do 31 lipca 1990 r.

W uzasadnieniu podnoszono również, że „w ocenie projektodawcy, konieczne jest ograniczenie przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL, ponieważ nie zasługują one na ochronę prawną przede wszystkim ze względu na powszechne poczucie naruszenia w tym zakresie zasady sprawiedliwości społecznej. W odczuciu społecznym należy zastosować elementarną sprawiedliwość w traktowaniu przez system prawny wolnej Rzeczypospolitej Polskiej przypadków byłej służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa, szczególnie w zakresie podziału dóbr materialnych w demokratycznym społeczeństwie (zniesienie przywilejów emerytalno-rentowych wynikających z faktu wysokich uposażeń, jakie państwo komunistyczne zapewniało funkcjonariuszom aparatu bezpieczeństwa, zwłaszcza tym, którzy wykazywali się gorliwością i dyspozycyjnością). Jako przywilej należy również rozumieć ustalanie świadczeń emerytalnych i rentowych na znacznie korzystniejszych zasadach wynikających z ustawy zaopatrzeniowej, w stosunku do sposobu ustalania emerytur i rent zdecydowanej większości obywateli na podstawie ustawy o emeryturach i rentach z FUS”.

Rzecznik Praw Obywatelskich 2 lutego 2018 r. wystąpił do Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie przepisów tzw. ustawy dezubekizacyjnej.

Do RPO wpłynęło ponad 1,5 tys. wniosków osób objętych ustawą - nie tylko byłych funkcjonariuszy PRL, ale także wdów i sierot po nich, w tym osób z niepełnosprawnościami, którym w wyniku nowych przepisów obniżono świadczenia.²

OPRACOWAŁA

Wanda Wójtowicz

WICEDYREKTOR

Danuta Antoszkiewicz

---

² <https://www.rpo.gov.pl/pl/content/rpo-pisze-do-ministra-spraw-wewnetrznych-i-administracji-w-sprawie-tzw-ustawy-dezubekizacyjnej>